

Rausa

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 10 maal per jaar. Derde jaargang nr. 10, Roosdaal, december 2015**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Mieke Evenepoel
Bart Caulier, Luc Van Cau-
welaert, Herman Van Her-
reweghen, Karen Van
Schuerbeek, Jan De
Mont, Hannah De Moor,
fotografenvereniging
Roosdaal

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvou-
dig bericht te sturen naar
rausa@skynet.be. Het tijd-
schrift is ook in gedrukte
versie beschikbaar, maar
dan kost een jaarabonne-
ment € 20- vóór
15 januari te storten op
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, maart, april, juni, augustus, september, november en december in digitale versie en op aanvraag in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december abonneren (€ 20) voor de volgende jaargang. **In de loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleveren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 054 32 33 64

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	om te beginnen
Blz. 3	de rode haan kraait
Blz. 4	terugblik
Blz. 6	Rausa in actie
Blz. 7	Gezinsreconstructies: 2 nieuwe boeken
Blz. 8	Het Lombeeks Mariaretabel
Blz. 10	(niet meer zo) vers van de pers
Blz. 13	klap van hier
Blz. 14	De paternoster van pater Pacifiek
Blz. 17	Wie is wie?
Blz. 18	Het kan verkeren
Blz. 20	De laatste blik

Op de voorpagina: de nieuwjaarsbrief van Jasper (foto Mieke Evenepoel)

Het "Hof te Zijpe", sinds 1590 vermeld pachthof van de abdij van Ninove, nu gesloten hoeve met geplaveide binnenplaats, d.d.1853. De inrijpoort is opgenomen in de vleugel aan de straatzijde, ertegenover een zes traveeën breed boerenhuis met twee verdiepingen onder pannendak. Baksteenbouw afgewerkt met een kroonlijst. Rechthoekige vensters met lateien en lekdrempels van arduin, een rechthoekige deur met arduinen omlijsting. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed).

Donderdag 26 november om 1.50 uur wordt Hilde Huylebroeck, dochter van de 95-jarige Frans Huylebroeck gewekt door de alarmknop die Frans rond zijn hals draagt. Het is verbazend dat hij werd gewekt door de rook die vanuit de keuken naar zijn slaapkamer dreef. Hij liet zich door het slaapkamerraam zakken waar Hilde hem vond op de binnenkoer. Zij waarschuwde de alarmcentrales. Kort hierna werd Pamel opgeschrikt door sirenes en zwaailichten van ambulances, van brandweerwagens en van de Civiele Bescherming. Frans en Hilde werden samen afgevoerd naar het ziekenhuis omdat zij rook hadden ingeademd maar mochten gelukkig snel naar huis.

Het prachtige woonhuis van de herenboerderij ging samen met het 19de-eeuwse meubilair op in de vlammen. Een stuk waardevol Pamel's erfgoed ging verloren. Rausa biedt de familie Huylebroeck (en schoonzoon Rik Van Nuffel, lid van onze algemene raad), ons oprecht gemeend meelevens aan.

Wij beseffen dat niet enkel muren en daken zijn verloren gegaan maar ongetwijfeld ook veel inboedel, foto's, juwelen en prularia die voor de kinderen niet enkel historische maar vooral een gevoelswaarde hebben.

Irak, Syrië, Afghanistan, Jemen, Libië, overall kraait vandaag de rode haan. Families worden uit hun huizen geroosterd door vijandig, soms 'bevriend' vuur, door bommen en kanonnen en ander tuig. De rode haan, het verterend vuur is hier een vernietigend wapen dat terugkeer naar het thuisland uitsluit. Dit is het continue verhaal van eenvoudige families, die have en goed, maar ook levens en familiebanden verloren.

Wie toch een gevoel van superioriteit tegenover deze vluchtende mensen mocht hebben, zou er goed aan doen zich te verdiepen in de historie van onze voorouders, waarvan de meesten ook niet echt een geschiedenis hebben. Ook zij leefden vaak verborgen in de anonieme massa, rechteloos voor de heren, kanonnenvlees ten dienste van vreemde of lokale potentaten die zij moesten dienen. Als zij overleefden dan restte hun vaak het lot van de kreupele, ten laste van hun armmoedige gezin.

Van Romeinen tot Noormannen, maar ook van eigen Kettters en Geuzen, de Fransen, Spanjaarden, Oostenrijkers, Nederlanders en Duitsers, een continue rij van brandschattingen van de dorpen wiens rieten hutten en huizen een gemakkelijke prooi waren voor het verterend vuur, steeds opnieuw kraaide de haan.

Bij archeologische opgravingen vindt men steeds brandlagen al of niet vrijwillig aangestoken. Steeds opnieuw was er de solidariteit tussen zij die hun weinige bezit in de vlammen zagen opgaan en zij die elkaar enkel de hulp van hun handen konden bieden.

Beste erfgoedvrienden, de jammerlijke brand van het hof te Zijpe heeft mij in een melancholische stemming gebracht, mij bewust gemaakt van de onvermijdelijke bedreiging van ons plaatselijk erfgoed, maar tevens van de wereldwijde bedreiging van rijk maar vooral sjofel bezit, van lijf en leden van de machtelozen.

Ik wens u een 2016 met veel erfgoedge-not, maar ook een jaar van solidariteit met de mensen die ronddwalen zonder toekomst, zonder familie, zonder erfgoed. Misschien kan de kennis van de geschiedenis van onze voorouders ons de empathie geven om deze mensenbroeders een sprankel hoop, een toekomst en een perspectief te bieden.

Bij schuimwijn, koffie of zoete thee, bij kerstdag of Nieuwjaar, mogen de gelovigen bidden dat hun Heer, Allah of Jahweh aan hun machtshebbers het inzicht en het licht mag schenken, van het pad dat leidt naar vrede. Dat de dwalende mensen een thuis mogen vinden. Bieden en gunnen wij hun dat?

*Luc Van Cauwelaert
Voorzitter Erfgoed Rausa*

Foto: Karen Van Schuerbeek

15 november: **Kunstendag voor kinderen:** In het teken van November, cultuurmaand had de gemeentelijke Cultuurdienst ook een sprankelend programma voor de kinderen georganiseerd. De sprookjessfeer waadde door het Koetshuis en het jonge volkje genoot. In onze erfgoedkelder kregen ze zelfs het bezoek van Hertog Jan van Brabant! Die schudde voor hen zowaar een oud verhaal uit zijn mouw over 'de krak van Leberg. Wie er niet was, kon achteraf toch een stukje bekijken op Ring-tv...

Rausa jrg.3, nr. 10 Blz. 4

terugblik

30 november: **Herne op bezoek.**

Het gaat goed met het erfgoed in het Pajottenland! De goede verstandhouding tussen de medewerkers is daar niet vreemd aan. Een paar maand geleden mochten wij al eens een ijverige delegatie uit Galmaarden ontvangen, op de laatste dag van november was Herne aan de beurt! Met de cultuurschepen, de voorzitter van de cultuurraad, de cultuurcoördinator en twee begeesterde cultuurveldwerkers werd aangenaam van gedachten gewisseld en plannen gemaakt om in de toekomst nog meer gezamenlijke initiatieven te nemen.

Foto: Frank Nevens

26 november:
lezing Pieter Timmermans

In een heel boeiende vertelstijl nam Pieter Timmermans het publiek mee in een historisch overzicht van het sociaal overleg. Hij nam een verrassende start door eerst een historische schets te maken van het ondernemingslandschap in Roosdaal. Vrijwel naadloos ging onze eminente dorpsgenoot vanuit de plaatselijke situatie over

naar de evolutie van ons toch wel unieke model van sociaal overleg. Hij vermeldde 1885 als het prille begin van wat hij via een aantal mijlpalen laat evolueren van sociaal overleg naar sociaaleconomisch overleg.

Wanneer je dergelijk onderwerp programmeert zou je kunnen vrezen dat het publiek een saai theoretisch en hoogdravend discours zou moeten aanhoren, maar dit was geenszins het geval.

Met kennis van zaken, maar tegelijk met eenvoudige en klare omschrijvingen gaf de CEO van het VBO zijn inzichten door aan zijn aandachtige toehoorders en hij rondde zijn meeslepende betoog positief af met enkele spitse doordenkers.

Na de lezing was er het gebruikelijke 'natje en droogje' dat behoorlijk uitliep en toen de laatste 'nabesprekers' het Koesthuis verlieten, waren reeds heel wat wereldproblemen opgelost. (WE)

foto's boven: Jan Daem

5 december: **stamboominitiatie.**

Willy De Smedt, een telg uit het vermaarde Pamelse geslacht van 'Boerke Smet' doorspekt zijn uiteenzetting met talloze pittige anekdotes uit zijn geboortedorp. In deze eerste causerie verhaalde Willy ons over zijn passie voor geschiedenis en de steeds groeiende interesse in familiekunde. Deze zoektocht naar het voorouderlijk verleden groeide intussen uit tot een bijna voltijdse bezigheid. Op een aangename manier leidde Willy ons binnen in de wereld van gemeente- en rijksarchieven, doopregisters en digitale zoekmachines. De volgende sessies vinden ook plaats in de erfgoedkelder op zaterdag 5 maart en 4 juni. Wij beginnen om 9.30 uur (!).

Wie graag al eens vroeger 'doorboomt', is uiteraard hartelijk welkom op de andere (gewone) opendeurdagen!

We kondigden het al aan in Rausa 9: onze vereniging heeft een boeiend jaar voor de boeg! Heb je van je bankinstelling al een nieuwe agenda gekregen, plooi hem dan open! Ben je intussen al digitaal aan de slag, begin dan maar te tikken...

4 februari: boekvoorstelling kerk O.-L.-V.-Lombeek (zie blz. 7)

5 maart, 9.30u erfgoedkelder: stamboominitiatie door Willy De Smedt (sessie 2)

23 maart 2016, 20.30 uur,

**Nacht van de geschiedenis
Erfgoed Rausa**

i.s.m. Davidsfonds Roosdaal

Wim Claeys, monoloog

Reserveer vandaag nog:

GC Het Koets-huis,

054 89 49 02. € 10.-.

23 april, 9 tot 12 uur (erfgoedkelder): op de vooravond van de erfgoeddag projecteren wij nooit eerder **getoonde filmfragmenten** over rituelen in Roosdaal: begrafenissen, processies, meiboomplantingen, communiefeesten...
gratis toegang!

24 april: georganiseerd bezoek aan erfgoeddagactiviteiten in de omgeving.

28/4/16: lezing professor **Stefaan Top**

De legendarische professor Volkskunde geeft een wervende lezing over rituelen door de eeuwen heen. Gratis toegang, reserveren verplicht! (rausa@skynet.be)

4 juni, 9.30u, erfgoedkelder: stamboominitiatie door Willy De Smedt (sessie 3).

11 sep. Open Monumentendag rond PMC en St. Franciscus (Strijtem/Borchtlombeek)

14 oktober,

20u: Causerie door

Rik Van Cauwelaert.

Na Pieter Timmermans pakken we uit met een tweede 'Roosdaalse reus'

Met Rik Van Cauwelaert ben je zeker van verrassende en originele standpunten over plaatselijk verleden en parallellen met de 'grote' politiek.

Gratis toegang, reservatie verplicht.

Opendeurdagen (in de erfgoedkelder van GC Het Koetshuis, telkens van 9 tot 12 uur) op 2/1/16, 5/3/16, 2/4/16, 3/5/16, 4/6/16, 6/8/16, 3/9/16, 1/10/16 en 3/12/16.

Sessie gemeentelijk archief (in het gemeentehuis), telkens van 14 tot 17u. op 2/2/16, 1/3/16, 5/4/16, 3/5/16, 7/6/16, 2/8/16, 4/10/16 en 6/12/16.

Je kan suggesties doorgeven aan onze bestuursleden voor de vergaderingen van:

Raad van bestuur op 21/1/16, 11/4/16, 20/5/16, 1/9/16, 8/11/16

Algemene vergadering:

11/4/16, 1/9/16.

Verder plannen we initiatieven met de plaatselijke scholen rond WOI en brengen we acht edities uit van ons tijdschrift!

In oktober 2016 vieren wij ons eerste lustrum!

Uiteraard gaan we dit vieren. Hoe we onze eerste vijf jaar gaan afronden is voorlopig nog een verrassing. Maar dat er gefeest wordt, dat staat vast!

Gezinsreconstructie Strijtem en Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek

Rita Van Isveldt had haar hoed al vol pluimen gekregen voor haar unaniem geprezen gezinsreconstructies over Pamel en Borchtlombeek, nu heeft ze haar grote project afgewerkt: met haar twee nieuwe boeken over de voorgeslachten van O.-L.-V.-Lombeek en Strijtem maakte ze de cirkel rond! Alle Roosdaalse deelgemeenten hebben voortaan hun referentiewerk voor genealogen.

Elke amateur-familie-
liekundige uit de streek
moet Rita dankbaar
zijn om de energie, de
tijd en de deskundig-
heid die zij opbracht
om deze reeks te reali-
seren.

In de vijf boekdelen verzamelde ze een schat aan genealogische gegevens van zowat alle inwoners die gedurende de voorbije drie en een halve eeuw de dorpen van de huidige gemeente Roosdaal hebben bevolkt. Een monnikenwerk dat vele jaren intensief onderzoek heeft gevergd, een krachttoer die in middens van familievorers zeer wordt gewaardeerd. Zoals de vorige boeken uit de reeks wordt ook deze studie boeiend ingeleid door François De Neef.

Op 4 februari worden de boeken feestelijk voorgesteld in de prachtige kerk van Lombeek. Om 20 uur zal Peter Kestens ons vergasten op jubelende klanken van het Goynautorgel, Luc Van Cauwelaert geeft toelichting bij het opzet van het project.

Geboren Lombekenaar en getogen Strijtem-
enaar Jan De Leeuw zal
ons in zijn meesterlijke
verteltrant onderhou-
den over 'zijn' twee
dorpen.

Ook de auteur komt uiteraard en bod en al even vanzelfsprekend gaan we nadien in de Lombeekkring de publicaties dopen met een geestrijk of ander lavend glas.

De toegang tot deze activiteit is gratis!
Wil ons wel van je komst verwittigen
op rausa@skynet.be of 054 32 33 64.
Daar kan je ook terecht om je te verzekeren van je exemplaar. Je kan ook voor intekenen door € 20- per boekdeel te storten op BE97 8601 1557 2549 van Erfgoed Rausa met vermelding 'boek Strijtem' of 'boek Lombeek'.

**Een tip: wij bieden de drie boeken
(Strijtem, Lombeek en Borchtlombeek) samen aan tegen €50!**

Het Lombeekse Mariaretabel

Karen Van Buggenhout, de immer bedrijvige medewerker van Erfgoedcel Pajottenland-Zennevallei, had het ons gemeld: in Leuven is een jonge wetenschapper bezig met de studie van het beroemde Lombeekse Mariaretabel. Zo een bericht laten we bij Rausa niet liggen! We namen contact op met Hannah De Moor en op een regenachtige novemberdag zaten Luc Van Cauwelaert en uw dienaar met haar in het knusse café van Museum M in Leuven. Hannah De Moor heeft geen enkele binding met Lombeek of het Pajottenland. Geboren in Leuven, wonend in het nabije Bierbeek en studierend in de oude universiteitsstad, was er geen enkele aanleiding dat Hannah ooit iets zou hebben met de kleine Roosdaalse deelgemeente. En toch... Als studente Kunstwetenschappen, specialiteit Middeleeuwse beeldhouwkunst, moest ze op zoek naar een onderwerp voor haar bachelorproef.

Hannah De Moor

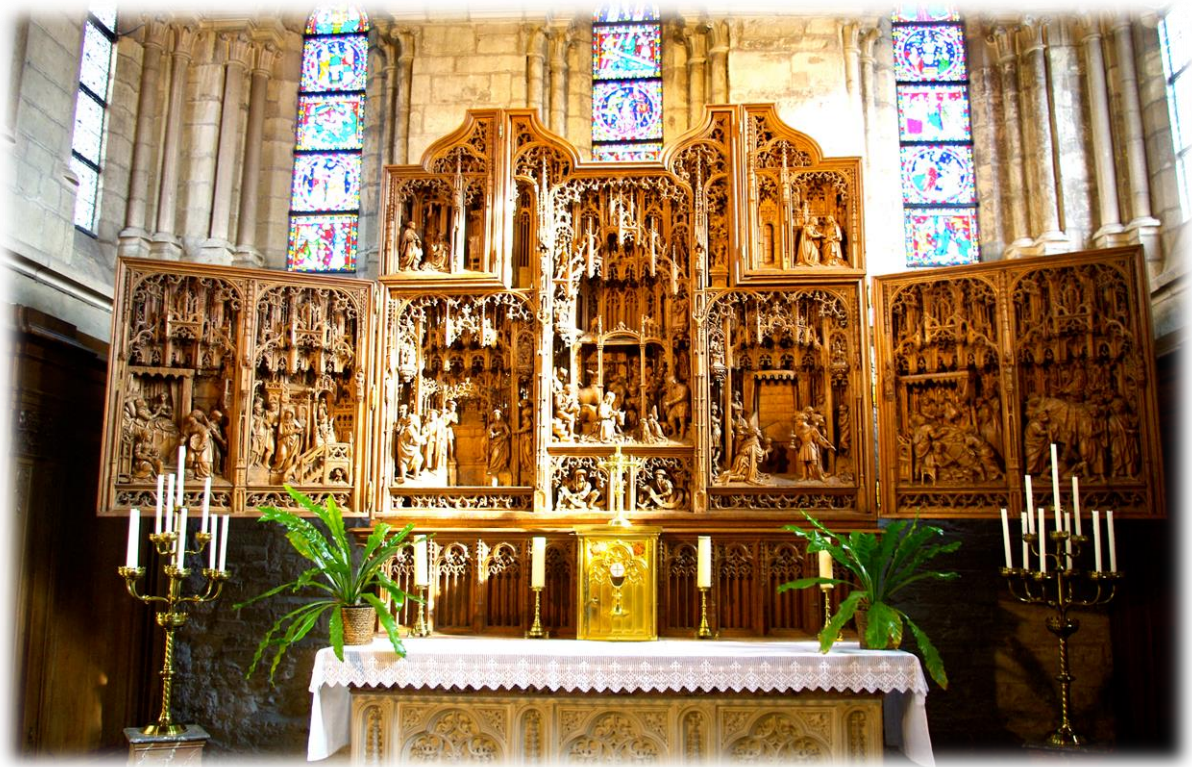
"Aanvankelijk was het mijn bedoeling een verhandeling te maken over het Sint-Dimpna-retabel in Geel. Ik nam talrijke publicaties door die handelden over dit en andere retabels. Daarbij stootte ik voortdurend op verwijzingen naar het Lombeekse retabel. Meer en meer ging dit beeldhouwwerk mijn aandacht vragen. Alle auteurs hadden het over een uitzonderlijk en bijzonder kwaliteitsvol kunstwerk. Toen mijn mentor, professor Jan Van der Stock contact opnam met de Erfgoedcel en vernam dat over het Lombeekse retabel nog heel wat kon worden opgezocht, lag mijn keuze vast: het schitterende retabel van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek zou het onderwerp worden van mijn studie."

'Eén kunstwerk, drie stijlen, Het Mariaretabel te Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek (1520-1530)', zo titelde zij de verhandeling die ze vorig jaar beëindigde. Vanaf de eerste bladzijde maakt ze duidelijk dat het niet haar bedoeling is om nieuwe inzichten te etaleren, maar wel om een overzicht te maken van wat er tot vandaag al aan studies is gepubliceerd over dit middeleeuwse topstuk. Uit een grondige analyse van de bestaande literatuur bleek dat de meeste auteurs steeds dezelfde bronnen aanboorden en mekaar vaak 'naschreven'.

Het Lombeekse retabel in een notendop

In de 15de en 16de eeuw waren onze gewesten toonaangevend op artistiek gebied. In alle kastelen en paleizen van West-Europa hingen schilderijen van de Vlaamse Primitieven en wandtapijten. De hoven wedijverden met mekaar om de polyfonisten aan te trekken voor luisterrijke concerten of kerkelijke diensten. In het kielzog van deze artistieke successen ontwikkelde zich ook de retabelkunst. Deze luisterrijke en gecompliceerde basreliëfs waren in feite beeldverhalen die bijbelse taferelen en heiligenlevens voorstelden aan de ongeletterde gelovigen. Deze lucratieve kunstindustrie ontwikkelde zich voornamelijk in het hertogdom Brabant, met als centra Antwerpen, Mechelen en (vooral) Brussel. Het eikenhouten Mariaretabel van Lombeek is hiervan een subliem voorbeeld. Het werd vervaardigd tussen 1520 en 1530. Uit enkele details kan men met zekerheid afleiden dat het van Brusselse makelij is.

Het Lombeekse retabel (foto Hannah De Moor)

"Toen ik dan de eerste maal in de mooie kerk van Lombeek oog in oog stond met het monumentale kunstwerk, was ik heel erg onder de indruk. Ik bedacht toen dat, als wij moderne mensen die dagelijks geconfronteerd worden met belangrijke kunstwerken, al zo overweldigd worden door dit retabel, wat een impact moet het aanschouwen van dit meesterwerk dan niet hebben gehad op de middeleeuwse gelovige! Daarom vind ik het ook zo belangrijk om het retabel te benaderen vanuit de visie van iemand die hier leefde in de 16de eeuw."

Hannah is opgetogen over de vrijheid die ze kreeg van kerkraadvoorzitter Gilbert Van Laethem om het Mariaretabel uitgebreid te mogen fotograferen. Je kan in haar verhandeling het resultaat zien: prachtige foto's die de subtiele schoonheid van de sculpturen benadrukken.

Hannah vertelt enthousiast over de bijbelse verhalen die in het werk worden opgevoerd en ze vergelijkt het zelfs met een strip, waarin met veel details allerlei symbolen worden uitgebeeld.

In haar verhandeling komen deze zaken overigens ook aan bod. Ze zet bovendien de mening van oudere en recentere auteurs naast elkaar, wanneer die het hebben over de drie stijlen die je in het Lombeekse retabel kan onderscheiden: over de onbekende beeldhouwer, de *Meester van Lombeek* genoemd, die qua stijl verwijst naar de beroemde Brusselse Jan II Borreman, vervolgens een 16de-eeuwse onbekende Antwerpse 'beeldsnijder' en ten slotte over het ingrijpende (maar als vrij inspiratieloos omschreven) restauratiewerk door beeldhouwer Sohest in 1817.

Dit overzicht maken was een eerste stap. Hannah De Moor wil echter verder gaan. Daarom werkt ze nu ijverig aan een nieuw project, een studie die meteen haar masterscriptie wordt en die dus eind juni 2016 moet klaar zijn.

"Wat ik wil bereiken is enerzijds dieper ingaan op alle deelaspecten en anderzijds die gegevens in een ruimere context plaatsen. Zo zou ik het Lombeeks schrijn willen vergelijken met andere Brusselse retabels uit dezelfde periode. Verder wil ik trachten meer te vernemen over de opdrachtgever en het precieze tijdstip waarop het retabel werd vervaardigd."

Zo hebben we een onderwerp aangesneden waar ook Luc Van Cauwelaert zich al een hele tijd het hoofd over breekt. Samen met Yves Van Schepdael, de man die de Lombeekse kerk en haar schatten als een bezorgde vader behartigt, heeft hij al menig hypothese onderzocht. Overigens delen zij de mening van Hannah wanneer de veronderstelling wordt geopperd dat het allicht het kapittel van Nijvel was dat de opdracht gaf tot het maken van het retabel voor het succesrijke bedevaartsoord van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, waarvan zij op dat ogenblik de behoedster was.

Voor Hannah dient zich dus de opportuniteit aan om de ervaring van onze Lombeekse deskundigen aan te wenden in haar studie. Dan kunnen allicht ook andere geheimen worden onderzocht en wie weet, ontsluit. Zo liggen er bv. nog veel sluiers over de plaats waar het retabel oorspronkelijk stond en wanneer het precies zijn prominente plaats heeft gekregen in het hoogkoor. Er bestaan immers (zeer oude) foto's van het retabel dat in de linker zijbeuk is opgesteld, met de elementen niet naast, maar boven elkaar.

Nog een intrigerende kwestie is de vraag of het kunstwerk al dan niet gepolychromeerd is geweest. Ook hier komt de Leuvense wetenschapper tot dezelfde vaststelling als Yves Van Schepdael die weet dat bij de laatste grondige restauratie het retabel tot in de kleinste onderdelen uit elkaar werd gehaald en er nergens een spatje verf werd ontdekt. Ook de uitzonderlijke kwaliteit en de afwerking van het houtsnijwerk bevestigen dat dit pronkstuk nooit onder de verf heeft gezeten.

Met grote verwachting kijken wij uit naar het resultaat van deze masterscriptie. Wij zijn ervan overtuigd dat de sympathieke wetenschapper met dit project hoge ogen zal gooien. Wie weet kunnen we Hannah De Moor in de nabije toekomst eens als gastspreker ontvangen in onze 'kleine kathedraal' of kunnen we samenwerken om rond dit uitzonderlijk kunstwerk een publicatie te maken.

(WE)

Opdracht in de tempel (Foto Hannah De Moor)

Wij vermelden hier ook nog bij dat Hannah De Moor medewerker is van Illuminare - Studiecentrum voor Middeleeuwse Kunst. Wie geboeid is door dit onderwerp moet zeker eens een kijkje nemen op www.illuminare.be.

(niet meer zo) vers van de pers

Op zijn speurtocht naar oude persberichten over de Roosdaalse dorpen, richt ook Bart Caulier zijn focus op Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en op het eindejaar. De meest dramatische jaarwende beleefde dit dorp zeker in 1745.

Jan de Lichte, om deze historische figuur uit het midden van de 18de eeuw hangt een waas van legende en fantasie. In de volks-overlevering groeide Jan de Lichte uit tot een schrikbarende roverhoofdman. De rondtrekkende dievenbendes die de streek teisterden, werden dan ook al gauw "zijn" bende genoemd.

De rondtrekkende dieven stalen in afgelegen hoeves, in windmolens, smidsen, kortom bij de gewone man. De buit bestond vooral uit kleding, die werd doorverkocht aan helers, en voedingswaren voor eigen gebruik. Geld werd er nauwelijks buitgemaakt: dat was er niet te vinden. Maar dat verhinderde de schurken niet om driest te werk te gaan.

Zo ook op nieuwjaarsdag 1745. Zes bandieten, die zich later zouden aansluiten bij de beruchte bende van Jan de Lichte, kozen die dag uit om 'een bezoekje te brengen' aan de Hertboommolen in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek. Het oorspronkelijke plan was om in te breken, maar ze vinden de molenaar Peter Van Lierde onverwacht thuis en vermoorden hem in koelen bloede. Dit is één van de schokkende gebeurtenissen die de Hertboommolen zijn bijnaam 'de tragische molen' bezorgen.

Door de connectie met de legendarische figuur van Jan De Lichte blijft de roofmoord generaties lang herinnerd, ook vandaag nog. Wie in oude krantenartikelen neust, zal dra merken dat het verhaal van de roverhoofdman steeds op veel interesse kan rekenen.

De tragische molen (foto Renders)

Zo schrijft de krant Den Yker op 1 oktober 1869:

Wie heeft van Jan De Lichte niet horen spreken?
Wie heeft hun misdaden niet horen opnoemen?
Hoeveel honderden en duizenden mensen hebben die booswichten niet onteerd, bestolen, bedrogen, gepijnigd en vermoord? Hoeveel welstellende, rijke, deftige en eerlijke mensen zijn er door hun toedoen tot de bedelzak gebracht?
Eén ieder heeft er iets van gehoord, maar weinigen weten het fijne hunner euvel daden.

Ook de redactie van de wekelijkse Gazette van Aelst dacht daar ongetwijfeld zo over, en wou daar iets aan doen. Overtuigd dat veel lezers hier op zitten wachten, pakken ze op 17 november 1872 groots uit met deze aankondiging:

Heden beginnen wij den beloofden feuilleton, De Bende van Jan de Lichte. Al wie een abonnement neemt op de Gazette van Aelst, zal dezelve gratis ontvangen tot Nieuwjaar aanstaande.

De schrijver claimt de originele stukken van het proces tegen de bende te hebben uitgeplozen om het ganse verhaal te brengen. Het feuilleton blijkt van bij aanvang zeer populair en wordt één van de gespreksonderwerpen. Lezers die de eerste edities gemist hebben, trachten alsnog aan de oude kranten te raken. Het worden echte collector items.

De redactie had daar rekening mee gehouden en alvast wat extra kranten als reserve aangehouden, maar geeft in de Gazette van Aelst van 29 december 1872 toch al het volgende mee:

Wij verwittigen degenen, die eens in zijn geheel onzen nieuwen feuilleton, De Bende van Jan de Lichte, willen bezitten, dat het getal der overgehoudene eerste nummers van dit verhaal wekelijks inkort. Die nummers zijn niet meer te verkrijgen dan voor degenen die inschrijven op de Gazette voor een gansch jaer.

Het getuigt in elk geval van commercieel inzicht! Maar toegegeven, het verhaal van de bende wordt zeer boeiend en gedetailleerd verteld. De lezers keken iedere week ongetwijfeld reikhalzend uit naar het vervolg. Het feuilleton loopt dan ook meerdere jaren.

Pas in de zomer van 1874 komt ook de lugubere geschiedenis van de moord in de Hertboommolen aan bod.

In de Gazette van Aelst van 2 en 9 augustus 1874 is het feuilleton dan al aan zijn 85ste en 86ste aflevering toe. We pikken in op het moment dat een bende schurken bijeen zit en elkaar probeert te overtroeven met sterke verhalen over hun roof- en moordtochten. Daarbij was de filosofie: hoe sterker het vertelde verhaal, hoe hoger de plaats die de schurk kon opeisen in de rangorde van de bende.

Gevoelige lezers willen we wel waarschuwen! De volgende paragrafen schetsen een zeer ruw beeld van de gebeurtenissen. Ook de schrijver van dit artikel is merkbaar aangegrepen door al deze gruwel. Hij kan niet nalaten op het einde van het relaas in een paar zinnen zijn onbegrip en afkeer weer te geven.

“Uw verhaal is zeer schoon”, sprak Pier De Wilde, “en ik zet er een tegen”.

“Nu is het mijn beurt. Opgelet, ’t is zeer schoon. Het was te doen, kom ik zeggen, op O.-L.-V.-Lombeek. Gilles Van Pamele was erbij, hij zal getuigen dat ik de waarheid spreek.”

“Er waren er nog meer bij”, antwoordde Gilles.

“Wij waren gezessen”, zei Pier, “ik, Gilles, Jan De Vrieze, een zekere Thys, Jan, de schoonbroer van Gilles, en Cies, de broer van Jan. (...) Toen we eindelijk uitgebrast waren in de herberg ‘den Honger’ in Maria-Oudenhove, bedankten wij de baas en, op voorstel van Gilles, gingen we naar Ninove.

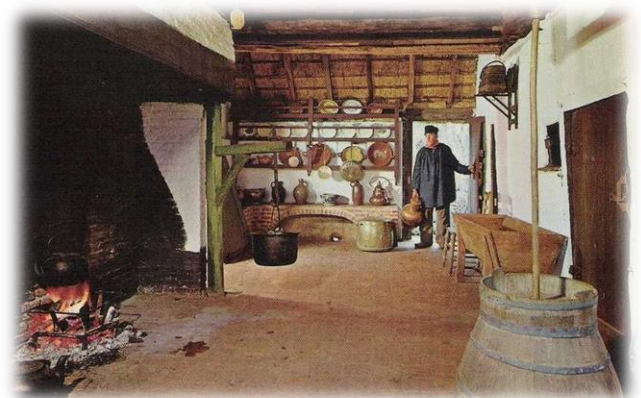
’s Anderendaags landden wij aan te Pamel, bij zijn schoonbroer Jan en diens broer Cies. Het is daar dat we met ons zessen het komplot maakten om Van Lierde, de molenaar van O.-L.-V. Lombeek te gaan uitschudden. Opgelet jongens, het spel begint!”

“Cies”, sprak De Wilde, “neem een geweer, Thys een groot pistool, de anderen hun mes en ik mijn degen.”

“Zeg eens”, vroeg de Zot, “hoe zijt gij aan die degen gekomen?”

“Men pakt wat men krijgen kan, en ik heb hem verruild met Tonen Simois van Nokeren, tegen een vierling beste aardappelen. Het is dan wel een oude, verroeste kling, mijn degen, maar hij doet nog goed zijn werk, zoals ge gaat zien.” (...)

“Dus, alle zes gewapend, schoven we naar Lombeek, er vast van overtuigd een goede vangst te doen, ook al moest er mensenbloed vloeien. Gilles’ schoonbroer liep voorop om de weg te wijzen. We kwamen aan bij de molen en vonden de molenaar, tegen onze verwachting in, thuis, hij zat bij zijn vuur.

We vroegen hem of er voor ons geen werk was op de boerderij. Van Lierde antwoordde dat hij al lang niet meer boerde, maar enkel nog het malen deed. Dat wisten wij zoveel als hij. Dan vroegen we om eens te mogen dringen. Van Lierde haalde gewillig enkele kannen bier op, en wij namen samen plaats aan de haard. De molenaar zat tussen Thys en De Vrieze. Ik zie hem nog zitten, den armen vent, bukkend over het vuur om zijn pijpje aan te steken, geenszins denken dat hij zijn laatste trek aan het trekken ging. Ik doe teken aan De Vrieze, en een oogwenk later zat Van Lierde met Vrieze's mes in de rug. Hij vloog huilend op, en Thys loste hem zijn pistool in de romp. Daarop ontstond een wanhopige worsteling tussen Van Lierde en Thys; ik liep toe en boorde den mulder mijn kling door het lijf. Het was een taaie kerel, die mulder van Lombeek, het leven was er als ingeroest. Hij stond schuimend te springen in zijn bloed en bespatte ons van hoofd tot voeten. Dat duurde zo al lang genoeg, en Thys, om er korte metten mee te maken, joeg hem zijn mes in de darmen. Nu viel hij wel neer, en ik gaf hem tot slot van rekening met mijn zwaar beslagen schoen een schop op de hersenen. Hij spartelde nog een ogenblik en het was uit. Ondertussen had Jan De Vrieze te doen gehad met het wijf. Zij zat hem fel in het haar, en kreeg voor haar moeite drie, vier messteken in de borst. Ze hield er zich mee tevreden en wij konden aan het roven gaan. Jamaan, de meid was buiten geraakt en vloog huilend het veld in. Gilles wou ze inhalen, maar zij was reeds te ver. Gilles greep het fusiek van Cies, die op schildwacht stond, en schoot. Hij had de tijd niet om te zien of ze getroffen was, want de knecht, die ook ontsnapt was, had overal om hulp geschreeuwd en Cies riep ons dat er volk kwam.

Dan vluchtten wij op onze beurt, en 't is al wat ons die expeditie heeft opgebracht.”

“En gij kwam van de jacht zonder wild?”

“Wij hadden, doemnis, zelfs geen mus geschoten. En het was nochtans zowel besteken, en wij hadden zoo dapper gewerkt!”

Pier De Wilde was uitgekapt en ... hij stopte zijn pijp. Die booswicht had de schromelijke moord verteld alsof het de onschuldige zaak ter wereld gold. Het was op koelbloedige, losse toon en met de glimlach op de lippen dat hij er de minste omstandigheid van opsomde. Elk woord dat hem uit de mond rolde, was bekwaam de ongevoeligste het haar te berge te doen rijzen, en zie, onder het dertigtal dat hem aanhoorde, was er niet één, onder de vrouwen even min als onder de mannen, die den minsten afschrik, de minste verontwaardiging openbaarde.

Integendeel, al wat de moordenaar en zijn complicen van de aanhoorders ontvingen, was lof voor hunne vrome daad of spot en scherts omdat zij zonder buit waren gaan vluchten. Klopte er dan geen menshart meer in de boezem van die wangedrochten?

De booswicht haalde zijn verroeste degen uit en toonde hoe hij nog met gestold bloed was bekleet. Dan vergat men allen schimp om alleenlijk den moordenaar met de geestdriftigste lofuitingen te overladen.

Aangemoedigd door de bijval die Pier De Wilde kreeg, sprong Tonen Van der Gucht vooruit en toonde zijn mes. Tonen werd op zijn beurt toegejuicht. Zij hadden bloed geroken, de jakhalzen, en er moest nog bloed vloeien!

(BC)

Klap van hier

Hoe vaak hebben we al de reactie gekregen op deze rubriek: “dat dialect is toch wel moeilijk te lezen”. En gelijk hebben ze natuurlijk! Voor deze nieuwjaarseditie hebben we daar iets op gevonden: omdat Strijtem en Lombeek aan de eer zijn, hebben we twee charmante dames een nieuwjaarsbriefje laten inlezen. Anne-Marie Durang in het zuiverste Straëtjoems en Frieda De Dobbeleer in het schoonste Loemmeks. We hebben het als cadeautje bij de digitale verzending gevoegd. De mensen die een gedrukte versie krijgen zullen het eens aan een kennis of een kleinkind moeten vragen. Onze wensen zijn er niet minder gemeend om.

De paternoster van Pater Pacifiek

Tijdens de jongste boekenbeurs van het Davidsfonds stelde de kersverse Fotografenvereniging van Roosdaal tentoon op de Cultuurzolder. Één van de drijvende krachten achter deze bijzonder mooie expositie is Norbert Verbestel. Tijdens een gezellige babbel haalde hij een pakje tevoorschijn met daarin 'een erfstuk' zoals hij het noemde: een paternoster en een Christus-kruis van een goede 10cm groot.

Het merkwaardige eraan was dat je door het ringetje aan de bovenkant los te schroeven het kruis in twee delen kon openschuiven. In het onderste deel zat dan een tweede kruisje, ongeveer zoals je dat bij de Russische matroesjka's ziet. "Ik zou deze zaken, die door pater Pacifiek aan mijn moeder zijn geschonken, graag teruggeven aan de familie van die vriendelijke geestelijke". Deze eenvoudige vraag zou leiden tot een kleine maar interessante zoektocht.

Norbert woont al vele jaren in één van de laatste huizen aan de Piezelstraat, enkele meters voor deze historische weg doodloopt in de natte Pamelse Meersen. Hij is evenwel een geboren Aalstenaar. Hij beleefde zijn jeugd in de schaduw van het Kapucijnenklooster. Momenteel wordt dit historisch gebouw omgevormd tot een kantorencomplex. Het mooie bakstenen gebouw aan de statige laan in Aalst torst intussen een geschiedenis van meer dan vier eeuwen.

Nadat Alexander Farnese, de bastaardkleinzoon van Keizer Karel en bevestigd militair, in 1585 met het heroveren van Antwerpen de feitelijke scheiding van de Nederlanden had bewerkstelligd, werd in onze gewesten de contrareformatie op gang gebracht.

Een van de exponenten van die 'herbronning' was het oprichten van talrijke kloosterorden die ernaar streefden de katholieke kerk een nieuw elan te geven. Één van de opmerkelijkste was de orde van de Kapucijnen. 'De bedelmonniken' zoals ze ook werden genoemd, vonden hun inspiratie in de leer van Franciscus van Assisië.

Door hun strenge en armoedige levensstijl wilden ze een voorbeeld stellen aan de bevolking, dit in tegenstelling met de hang naar aards bezit van de Kerk vóór de opkomst van de Geuzen.

Deze predikanten werden beroemd om hun boetepreken in eenvoudige mensentaal die ze hielden op de hoeken van de straten.

In 1614 kreeg een groep Kapucijnen toestemming van het stadsbestuur van Aalst om zich in de stad te vestigen.

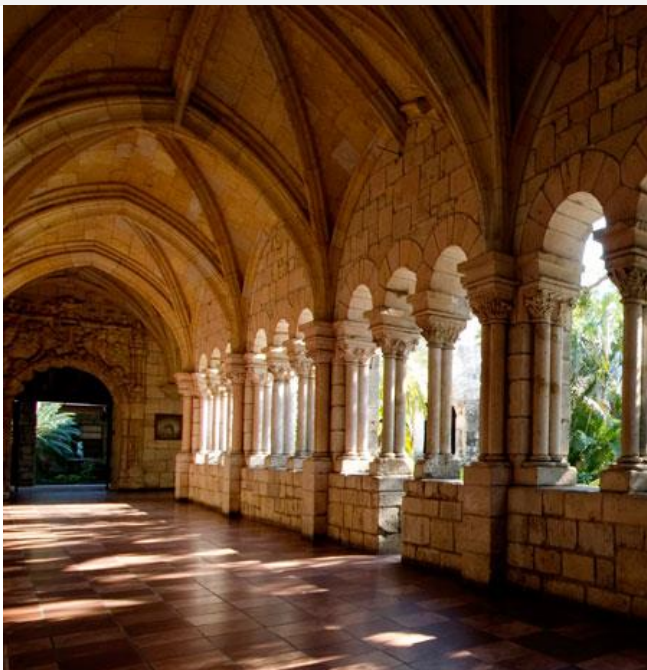
Na een gestage groei en bloei kreeg de orde het moeilijk toen de Oostenrijkse keizerin Maria-Theresia werd opgevolgd door haar zoon, Jozef II. De 'Keizer-koster' hief in 1783 de 'nutteloze orden' op. Omwille van hun sociale inzet was dit niet het geval voor de kapucijnerorde.

Toch werd het hen moeilijk gemaakt om verder te blijven functioneren. Hun seminaries werden gesloten en alle contacten met de buitenlandse kloosteroverheid werden verboden.

Bij de Brabantse Omwenteling (1789) kozen de kapucijnen logischerwijze resoluut voor het volk, maar in 1794 overrompelden de Franse revolutionairen onze gewesten en dat was meteen het einde van alle kloosterorden, dus ook van de kapucijnen die in 1796 het hele kloosterbezit zagen overgaan in vreemde handen.

De paters waren nu verplicht zich in kleine groepjes in burgerwoningen te vestigen. Toen Napoleon een concordaat sloot met de paus (1801) begon men opnieuw in kleine gemeenschappen samen te leven. Een echte heropbloei van het kapucijnenleven begon geleidelijk na 1815, maar onder de Nederlandse koning Willem II bleef het kloosterleven afgeschaft. In de Belgische grondwet van 1831 werd de vrijheid van godsdienst en het recht op vereniging weer ingevoerd, maar de kapucijnergemeenschap was zodanig ontredderd en gedecimeerd dat het tot 1845 duurde voor een nieuwe start werd genomen.

De razendsnelle modernisering van de maatschappij noopte de orde tot aanpassingen van de kloostergemeenschap. Een aantal leefregels werden geactualiseerd. Na het Vaticaans Concilie begon in 1966 een tijd van grote evolutie in het kapucijnenleven. Het pittoreske kroontje (een weggeschoren cirkeltje haar, achteraan op de schedel) werd afgeschaft, de typische zware donkerbruine pij werd door de meeste paters vervangen door een burgerpak, een flink aantal kapucijnen schoor de baard af en ook het blootsvoets op sandalen lopen werd verleden tijd.

In 1908, keerden de Kapucijnen na een lange afwezigheid weer naar Aalst. Op de hoek van de Sint-Jobstraat en de geplande grote laan bouwde de beroemde architect Julius Goethals en bijzonder geslaagd neogotisch kloostercomplex.

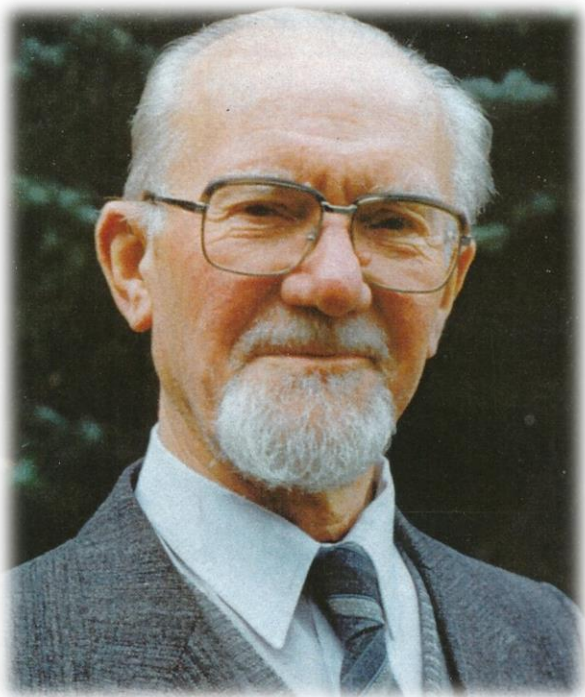
Foto www.kerkinvlaanderen.be

Sinds 1932 werd de Sint-Laurentiuschool van Brugge overgebracht naar Aalst en geïntegreerd in het klooster. Deze school met 'oude humaniora' bleef bestaan tot 1966. In 1962 zat daar ene Urbain Servranckx (zeg maar Urbanus) op de schoolbanken.

Wie daar een tijdlang onderricht gaf was de minzame pater Pacificus, op 10 januari 1913 op het Pamelse gemeentehuis geboren als Jozef Van Herreweghen. Hij was de oudste zoon van Delphina van den Steen en hoofdonderwijzer Cyriel Van Herreweghen. Deze bijzonder intelligente jongeman droomde van een leven als missionaris, maar zijn zwakke gezondheid liet dit niet toe. Hij zou zich echter meer dan verdienstelijk maken als gewaardeerd wetenschapper.

In 1937 werd hij priester gewijd en in 1945 rondde hij (na een onderbreking) zijn studies af aan de Leuvense Universiteit. Hij was professor Filosofie aan het seminarie van Brugge en onderrichtte later meerdere talen in verschillende Aalsterse onderwijsinstellingen.

In 1978 ging hij met pensioen. Vanaf dat ogenblik heeft hij zich vanuit het Kapucijnenklooster ingezet voor de parochie.

Hij verzorgde het orgelspel bij de liturgische diensten en ging onvermoeibaar op bezoek bij behoeftige en oude mensen. Maar evengoed sprong hij eens binnen bij de gewone gezinnen in de buurt. Ook bij de familie Verbestel was hij een graag geziene gast. Norbert spreekt met veel warmte en sympathie over de hartelijke zielenherder. Het was voor hem een aangename verrassing zijn vroegere leraar bij hem thuis te mogen ontmoeten.

'Pater Pacifiek' zoals de mensen hem noemden, was ook een vrijgevig mens. Altijd had hij wel een kleine attentie om uit te delen. Toen de moeder van Norbert ziek werd, kwam de pater nog regelmatig over de vloer. Op een keer gaf hij haar een mooie paternoster, op een andere keer schonk hij een heel merkwaardig kruis. De vrome vrouw bewaarde deze voorwerpen als kostbare relikwieën.

Na haar overlijden kon Norbert het niet over zijn hart krijgen om deze souvenirs van de hand te doen. Hij was intussen gehuwd en woont, zoals in het begin van dit artikel vermeld, aan de Pamelse Piezelstraat, waar hij paternoster en kruis sindsdien zorgzaam bewaarde. Maar de overweging dat deze kleinoden later misschien niet meer naar waarde zouden worden geschat, bracht hem op het idee om ze terug te bezorgen aan de familie. Het lag een beetje voor de hand dat hij, om dit uit te zoeken, terecht kwam bij Erfgoed Rausa.

Het toeval wil dat wij pater Jozef heel goed hebben gekend. Hij maakte er een traditie van om tijdens de Allerheiligendagen een bezoek te brengen aan de Roosdaalse boekenbeurs, waar bijna ieder jaar wel een heemkundige publicatie werd voorgesteld van zijn broer Gerard (†2009). Het waren altijd weer bijzonder warme ontmoetingen.

Van de zes broers en zussen uit het gezin blijven er nog twee over: Hubert (°1920, onze befaamde dichter die zich in zijn Molenbeekse woning nog altijd bezig houdt met poëzie) en hun jongste zus Eveline, waarmee we onlangs nog een heel prettig gesprek hadden over het leven in het vooroorlogse Pamel.

Het is aan deze sympathieke dame dat we paternoster en kruis hebben overhandigd. Het werd met vreugde en dankbaarheid in ontvangst genomen. Ook bij Eveline leeft de herinnering aan haar zachtmoedige, grote broer. Dat kan je al meteen merken aan het portret van de pater, dat prominent in de woonkamer is opgesteld.

Eveline vertelde ons ook dat Jozef op een keer onderweg was om in het ziekenhuis van Aalst parochianen te bezoeken, toen hij werd aangereden door een vrachtwagen. Hij was er toen zeer slecht aan toe. Maar de Van Herreweghens kunnen tegen een stoot en Pater Pacifiek kwam er met veel doorzettingsvermogen weer bovenop. Na een lange herstelperiode hervatte hij zijn bezoeken, zij het dan steunend op een wandelstok. In 1997 kon hij zijn jubileum vieren van 60 jaar priesterwijding. Twee jaar later is hij gestorven. Het mooie initiatief van Norbert Verbestel was een passende aanleiding om die goede Pater Jozef nog eens te herdenken. Hoe klein ook deze besproken voorwerpen, hoe bescheiden allicht de werkelijke waarde, het toont toch weer aan hoe kleine voorwerpen vaak een boeiende geschiedenis met zich meedragen.

(WE)

Bron: Sint Antoniusparochie Aalst, Pamelaars op 's Heren akker, Gerard Van Herreweghen, (DF-uitgave 1990), gesprekken met Norbert Verbestel en Eveline Van Herreweghen

Wie is wie?

Misschien zijn niet al de 550 abonnees van Rausa actief op Facebook, maar toch ... onlangs kon Jan de Mont na een oproep op dit medium alle namen achterhalen van sportieve dorpsgenoten die poseerden voor een vergeten fotograaf. Wij zouden hier graag een vaste rubriek van maken en telkens een groep illustere voorouders afbeelden, met de oproep aan onze lezers om achter de nummers namen te plaatsen.

Wat dacht je van deze gezellige boldersclub? Het zijn deftige heren die op een zomerse zondag hun bol plachten te rollen op de baan van de Ledebergse herberg 'bij Lippekes' (Vierendeels, vroeger Kleistraat, nu Dr. Roosensstraat). Post de namen op Facebook, stuur ons een mail of geef ons een belletje. We zijn benieuwd!

rausa@skynet.be + facebookadres

Bedankt!

Wij mochten in de loop van het jaar prachtige zaken in ontvangst nemen: akten, boeken, zeldzame documenten of voorwerpen, unieke foto's kostbare filmrollen en nog veel meer. In de hoop niemand te vergeten een heel gemeend dankjewel voor Oscar Van Malder, Norbert Verbestel, Herman Van Herreweghen, François De Neef, Huberte Lauwaert, Joost Proesmans, Jan De Mont, Mw. C Lindemans, Rik Borginon, Raymond Evenepoel, Raymond De Gieter, An Borremans & Bernard Buys, Luc De Brael, William Cobbaert, Fanfare De Eendracht O.L.V.-Lombeek, heemkunde Liedekerke, Herman Fonteyn, Kristof Verhumst, Herman Timmermans, Omer De Backer...

Het kan verkeren zei de pastoor

Herman Van Herreweghen bezorgde ons de vertaling van een tekst die hij in 2003 opnam in zijn boek '100 jaar St. Gaugericus te Pamel'. Het betreft hier een in het Frans gestelde brief waarin een onbekende schrijver een niet zo fraai beeld schetst van de merkwaardige zielenherder Hendrik Van Eyndhoven. In welke mate de schrijver de waarheid verdraaide of inkleurde, weten we niet. Maar dankzij deze vertaling krijgen we toch een opmerkelijk (zij het zeer subjectief) verhaal over een halve eeuw religieuze geschiedenis.

Wijlen pastoor Van Eyndhoven heeft 49 jaar van zijn leven doorgebracht in Pamel. Hij begon als onderpastoor in Pamel in 1877; vervolgens werd hij kapelaan in Ledeborg tot hij pastoor werd in Pamel in 1890; hij stierf er in 1926.

Op het ogenblik dat E.H. V. Eyndhoven kapelaan was in Ledeborg, was hij er van overtuigd dat de kapel vergroot moest worden en dat Ledeborg een aparte parochie moest worden. Om dat doel te bereiken ging hij overal handtekeningen vragen want (zo zei hij toch) dit was ook de wil van het aartsbisdom.

In 1890 verliet pastoor Jonckers de parochie en werd E.H. V. Eyndhoven tot pastoor benoemd in Pamel.

Pastoor Hendrik Van Eyndhoven

Onder invloed van de familie Van Tricht (drie rijke ongehuwden uit Pamel, sterk betrokken bij de plaatselijke politiek en zeker niet bevriend met de Ledeborgse burgerij) veranderde de pastoor vlug van mening. Hij vatte het plan op om op de grens van Pamel en Ledeborg een grote kerk te bouwen en de kapel van Ledeborg niet langer te laten gebruiken door de Ledeborge-naars.

De familie Van Tricht schonk, in ruil voor een reeks jaargetijden, het terrein voor de nieuwe kerk. Daar de familie Van Tricht eigenaar was van de aangrenzende percelen veranderden deze natuurlijk sterk van waarde want het waren allemaal toekomstige bouwgronden in de buurt van de kerk.

Het verplaatsen van de kerk was echter geen gelukkig idee. Het zuidelijk deel van de gemeente, dat zich op een mijl afstand van de (oude) kerk bevond, ging even ver van de nieuwe kerk blijven en de bewoners van het zuidelijk deel die vroeger slechts op 10 minuten van de kerk woonden, zouden nu 40 minuten van de nieuwe kerk wonen.

Daarbij zou, door het feit dat de nieuwe kerk en de kapel niet ver van mekaar verwijderd waren, er tussen beide concurrentie ontstaan, wat uiteindelijk moest eindigen in het huidige conflict.

Maar pastoor Van Eyndhoven was een sluw iemand en zeer creatief en van 1890 tot 1897 was hij zijn plan al aan het uitbroeden. Toen de voorzitter van de kerkfabriek, de heer Borginon, in 1897 overleed, benoemde hij als diens opvolger, de heer J. Vanden Eeckhoudt, die de vader was van E.H. Vanden Eeckhoudt, de deken van St.-Kwintens-Lennik, zodat de politieke partij van de Van Tricht de kerkfabriek helemaal beheerste. En dus werd de nieuwe kerk gebouwd.

Het aartsbisdom had de verplaatsing van de kerk goedgekeurd maar het plan dat aan het aartsbisdom werd voorgelegd was onvolledig. Sommige delen van de gemeente, namelijk zij die het verst van de kerk waren verwijderd en zij die het meest van de verplaatsing van de kerk de nadelige gevolgen zouden ondervinden, kwamen op het plan niet voor.

E.H. Haeck, pastoor in Eizeringen, werd rond 1897 benoemd tot kapelaan in Ledeberg; hij was een zeer vroom en ijverig priester en in Ledeberg dus zeer bemind. Maar zijn populariteit wekte achterdocht op bij pastoor Van Eyndhoven zodat, korte tijd nadat de bouw van de kerk voltooid was, kapelaan Haeck, die nog graag in Ledeberg wou blijven, voor het dringend verzoek van pastoor Van Eyndhoven zwichtte en in 1913 vroeg om pastoor benoemd te worden in Eizeringen, waar op dat ogenblik de betrekking vacant was. Zijn opvolger, kapelaan Bervoets, was ook een zeer actief man en aan hem is het te danken dat de kapel vergroot werd op een ogenblik dat de kerkfabriek besloten had een deel van de kapel dat erg vervallen was, te slopen en het niet meer herop te bouwen.

Daar kapelaan Bervoets zonder de toelating van pastoor Van Eyndhoven gehandeld had, viel hij bij hem in ongenade, werd hij tijdens de werken aan de kapel over geplaatst en in 1918 vervangen door E.H. De Roeck. Maar kapelaan De Roeck had een zwakke gezondheid en dus kon hij nauwelijks aandacht besteden aan zijn priesterambt, zodat de vergrotingswerken, die door E.H. Bervoets begonnen waren, onafgewerkt bleven met als gevolg dat van 1918 tot 1921 een deel van het dak van de kapel open lag voor weer en wind. De Ledebergenaars maakten zich ongerust wat ook het geval was met de geestelijke overheid die over de toestand ingelicht was door E.H. Covens. Toch had kardinaal Mercier aan E.H. Covens de zekerheid gegeven dat de kapel van Ledeberg nooit gesloten zou worden voor het publiek. Monseigneur Legraive, die in die periode geraadpleegd werd, richtte zich in volgende bewoordingen tot E.H. Covens:

“Maak u niet ongerust, mijnheer pastoor, wij bouwen kerken en kapellen, maar we schaffen er geen af”.

In diezelfde periode verklaarde kardinaal Van Roey aan juffrouw Julie Leroyer, directrice van het meisjesspensionaat in Pamel-Ledeberg, dat de oprichting van een parochie in Ledeberg voorlopig uitgesteld zou worden. Hij wou immers op goede voet staan met pastoor Van Eyndhoven, want die had heel wat gepresteerd met het bouwen van de nieuwe kerk.

E.H. De Roeck bleef kapelaan in Ledeberg tot na het overlijden van pastoor Van Eyndhoven; die was gestorven op 3 januari 1926 na 49 jaar pastoraat in Pamel. Hij was de eeuwigheid binnen getreden, enkele dagen vóór het overlijden van kardinaal Mercier.

In 1926 werden in Pamel twee hoogstaande en bekwame priesters benoemd: E.H. pastoor Verwimp en kapelaan Tielemans. Een periode van religieuze voorspoed kondigde zich aan en de parochianen van Ledeberg wachtten vol vertrouwen op de verwezenlijking van de belofte die vroeger door kardinaal Mercier was gedaan in verband met de oprichting van een aparte parochie.

Het is in die omstandigheden dat de ongelukkige en mysterieuze ommekeer zich voordoet in 1929: in de loop van slechts enkele weken verlieten pastoor Verwimp en kapelaan Tielemans Pamel. (HVH)

Tot hier het merkwaardige relaas dat zich bevindt in het aartsbisschoppelijk archief in Mechelen. Ongetwijfeld wordt de erudiete pastoor Van Eyndhoven in latere edities wel vanuit een ander standpunt belicht.

De laatste blik

Vanaf nu maken wij in ons blad graag ruimte voor de **Fotografenvereniging Roosdaal**. De creatieve leden van dit genootschap zullen voor elk nummer hun artistieke oog laten vallen op onderwerpen die in dit Rausanummer aan bod komen. Voor Rausa 10 pakken zij uit met een heel typisch 'beeld' van Strijtem: Christus Koning die de wacht houdt op het rond punt aan de laan die naar hem werd genoemd.

Auteur van deze merkwaardige foto is **Jean-Pierre Vermeiren**.

